

Projekt naukowo-edukacyjny: *Bona Sforza d’Aragona (1494–1557).* *Legenda i rzeczywistość* (Sprawozdanie)

18 kwietnia 1518 roku w krakowskiej katedrze odbyły się zaślubiny króla polskiego i wielkiego księcia litewskiego Zygmunta I Starego z księżniczką mediolańską Boną Sforzą, po których nastąpiła koronacja królewskiej małżonki. Akt ten zapoczątkował trwające 30 lat małżeństwo pary królewskiej, a obu państwom dał jedną z najwybitniejszych władczyń, której działalność na różnych płaszczyznach – polityki, kultury, gospodarki, na trwałe zapisała się w historii Polski i Litwy. Równocześnie wokół jej życia i działalności narodziło wiele kontrowersji. Z jednej strony królowa oskarżana była przez przeciwników politycznych o nadmierne zaangażowanie polityczne, a nawet o trucicielstwo. Z drugiej strony zawdzięczamy jej otwarcie na wzorce włoskiego renesansu w sztuce, literaturze, a nawet modzie. Czarna legenda, która pojawiła się już za jej życia, przetrwała do naszych czasów i to mimo licznych badań historyków oraz historyków sztuki, którzy starają się przedstawić wyważony i oparty na źródłach obraz władczyni i jej działalności.

Pragnąc uczcić przypadającą w 2018 roku 500. rocznicę ślubu Zygmunta I Starego oraz Bony Sforzy dyrekcja Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum, we współpracy z Muzeum Narodowym – Pałacem Wielkich Księżąt Litewskich w Wilnie (a zatem dwie instytucje, posadowione w rezydencjach, z którymi blisko związana była królowa), postanowiła zainicjować projekt naukowo-edukacyjny pt. *Bona Sforza d’Aragona (1494–1557). Legenda i rzeczywistość*. Pomysłodawcami i osobami odpowiedzialnymi za realizację przedsięwzięcia byli: dr Anna Kalinowska oraz Paweł Tyszką.

Projekt stanowił efekt, a także podsumowanie kilkuletniej i niezwykle owocnej współpracy między pracownikami Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum, a Muzeum Narodowym – Pałacem Wielkich Książąt Litewskich w Wilnie, realizowanej z sukcesami na wielu płaszczyznach. Wyjątkowość projektu polegała na jego interdyscyplinarności. Miał on być skierowany do różnych grup odbiorców: pracowników naukowych i studentów ośrodków akademickich, muzealników i edukatorów muzealnych, nauczycieli i uczniów szkół ponadpodstawowych, przewodników miejskich, wreszcie szerokiej publiczności zamkowej. Stąd też już w założeniu przygotowywany był on przez pracowników Ośrodka Badań Historycznych i Działu Oświatowego Zamku Królewskiego, we współpracy z pracownikami Muzeum Narodowego – Pałacu Wielkich Książąt Litewskich w Wilnie, by uwzględnić potrzeby i oczekiwania przedstawicieli powyższych grup odbiorców. W ramach przedsięwzięcia zostały zrealizowane: warsztaty dla muzealników z polskich i litewskich instytucji kultury (w dniach 18–19 kwietnia 2018); sesja naukowa (w dniach 20–21 kwietnia 2018), dzień atrakcji dla publiczności (22 kwietnia 2018).

Najważniejszym punktem projektu była sesja naukowa. Stanowiła ona próbę zaprezentowania wyników najnowszych badań nad postacią królowej Bony i ukazania roli, jaką odegrała na polu polityki, kultury i obyczajów. Do udziału w sesji zaproszono przedstawicieli wiodących polskich i litewskich instytucji naukowych (Instytut Historii Litwy, Uniwersytet Jagielloński, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wileński, Uniwersytet w Białymstoku) oraz muzeów (obok organizatorów także – Zamek Królewski na Wawelu). Najznamienitsi badacze z Polski i Litwy przedstawili m.in. kwestie związane z funkcjonowaniem dworu królowej, jej wpływem na życie polityczne, gospodarcze i kulturalne oraz politykę zagraniczną monarchii Jagiellonów. Ważnym aspektem było również odtworzenie relacji między przedstawicielami dynastii a elitami politycznymi, duchownymi oraz naukowymi krajów, a także relacji polityczno-kulturowych między Królestwem Polskim i Wielkim Księstwem Litewskim, a państwami ościennymi. Celem sesji nie było tylko podsumowanie stanu dotychczasowych badań, ale również wyznaczenie nowych kierunków i obszarów naukowej eksploracji. Sprzyjało temu także podjęcie szczegółowych kwestii badawczych, rozwijanych w toku kolejnych dni konferencyjnych. Wymieńmy kilka, dla przykładu: związki Bony z Krakowem i Wilnem, „wschodni” i „południowy” (obejmujący Węgry) segment polityki zagranicznej Jagiellonów, Bona a kultura prawna Wielkiego Księstwa Litewskiego, utensylia i rzeczy prywatne królowej, dworska moda...

Notę przygotował
Paweł Tyszka